

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Kazalniki tveganja radikalizacije v zaporih

EU FAIR Poročilo o kazalnikih tveganja za odkrivanje radikaliziranih zapornikov
in zapornikov, ki so dovzetni za radikalizacijo D22

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Vsebina

Uvod

1. Proces radikalizacije.....	5
2. Obravnava radikalizacije v zaporih.....	8
3. Vloga zaposlenih v zaporu.....	9
4. Kazalniki tveganja.....	13
5. Uporaba kazalnikov tveganja in orodij za oceno tveganja nasilnega ekstremizma.....	16
6. Radikalizirani zaporniki.....	17
7. Rekrutiranje v zaporu.....	20

Sklepi

Reference

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Uvod

Pričujoči priročnik ponuja podatke o kazalnikih in znakih radikalizacije zapornikov. Cilj priročnika je podpora strokovnjakom, ki delajo v zaporih ali sodelujejo z zapori: skrbniki, uslužbenci za pogojno zaporno kazen / zapor, socialni delavci, psihologi, verski predstavniki, zdravniki, prostovoljci, učitelji v zaporih in izobraževalno osebje, vodstveni delavci in drugi. Med evropskimi državami obstajajo velike razlike v kazenskih sistemih, zaporih in poklicih osebja v zaporih. Poleg tega dokumenta je partnerstvo FAIR projekta zbralo tudi najboljše evropske prakse pri delu v zaporih na temo radikalizacije z opisom nacionalnega konteksta posameznih držav. Zbirka pomaga postaviti pričujoči dokument v perspektivo.

Priročnik o kazalnikih tveganja temelji na delu rezultatov evropskega projekta TERRA (TERRA Toolkit, 2014). V okviru projekta TERRA so bili razviti priročniki za prepoznavanje znakov tveganja radikalizacije v zaporih, namenjeni različnim ciljnim skupinam, vključno osebju v zaporih. Delo na projektu TERRA je nadziral prof. Fathali Moghaddam, profesor psihologije na univerzi Georgetown University v ZDA in avtor modela Stopnišče terorizma, ki se pogosto uporablja kot vodič za strokovnjake pri delu z osebami s tveganjem za radikalizacijo. Drugi svetovalci za gradivo so bili Maajid Nawaz, nekdanji radikalnež in soustanovitelj Fundacije Quilliam (London, Velika Britanija) – prvega *think tanka* za boj proti nasilnemu ekstremizmu, Lorenzo Vidino, profesor na Univerzi George Washington ZDA, in Hazel Blears, nekdanja ministrica za policijo in boj proti terorizmu (UK).

Opis kazalnikov TERRA je bil posodobljen z najnovejšo literaturo (Beardsley, 2017, Bianchi, 2018, Entenmanns et.al, 2015, Hamm, 2013, Jeswal, 2013) in vključuje delo Sveta Evrope (2016), Evropske komisije (2018), mreže EU za ozaveščanje o radikalizaciji RAN (2018), Agencije Evropske unije za temeljne pravice (2016), Europol (2017) in Mednarodnega centra za študijo radikalizacije ICSR (2017).

Čeprav se je raziskovanje radikalizacije v preteklih letih znatno povečalo, je za razumevanje vzrokov, procesov in mehanizmov radikalizacije potrebnih še več raziskav, da bi lahko razvili učinkovite preventivne ukrepe in protiukrepe (RAN Gap Analysis, 2016). Prevod znanstvenega znanja v praktično podporno gradivo za strokovnjake je še vedno velik izziv. Upamo, da bomo k temu cilju prispevali tudi s Priročnikom o kazalnikih radikalizacije v zaporih.

1. Proces radikalizacije

V teoriji vemo, zakaj ljudje postanejo ekstremisti in teroristi. Proces, v katerem se običajen civilist pridruži nasilni ekstremni skupini, je predstavljen v več akademskih modelih.

Profesor Fathali Moghaddam (Moghaddam, 2005) daje dragocen vpogled skozi jasen pregled splošnih motivov za radikalizacijo v modelu iz leta 2005. Trdi, da vsi ljudje začnejo v pritličju svojega modela stopnišča. Če menijo, da doživljajo kakršnokoli prikrajšanost, še posebej, če se jim zdi vzrok prikrajšanosti posledica pripadnosti etnični ali verski skupini, iščejo načine za premagovanje tega manjka. Pogosto najdejo izvedljivo, zakonito rešitev. Če pa ni mogoče najti rešitve, lahko svoje frustracije delijo s člani iste skupine. To lahko utrjuje idejo, da je izvor problema članstvo v določeni etnični ali verski skupini. Nasilni ekstremisti zagovarjajo smisel te skupine in ponujajo nekaj, kar nekateri vidijo kot rešitev problema.

Model Moghaddama ima obliko stopnic:

Prevod stopnic od spodaj navzgor: (1. stopnica) PRITLIČJE – Psihološka interpretacija materialnih pogojev, (2. stopnica) 1. NADSTROPJE- Zaznane možnosti za boj proti nepravilni obravnavi, (3. stopnica) 2. NADSTROPJE – Preusmerjena agresija, (4. stopnica) 3. NADSTROPJE – Moralna vključitev, (5. stopnica) 4. NADSTROPJE – Večanje kategoričnega razmišljanja in dojetje legitimnosti teroristične organizacije, (6. stopnica) 5. NADSTROPJE – Teroristično dejanje in preprečevalni mehanizmi zaviranja

Ekstremistične skupine lahko ponujajo navidezno možnosti za boj proti nepravilnemu ravnanju. Ljudje, ki so razočarani in ne najdejo svojega mesta v družbi, lahko ekstremistične skupine prav poiščejo – in prav tako ekstremistične skupine iščejo ljudi, ki so razočarani in brez lastnega mesta v družbi.

Delo profesorja Arija Kruglanskega (Kruglanski et al., 2014) ponuja še en ključni vpogled v to, kaj privlači ljudi k ekstremističnim skupinam. Z vrsto akademikov je sooblikoval model, ki opisuje "prizadevanje za pomembnost". Njegovo delo opisuje, kako imajo vsi ljudje globoko psihološko potrebo po tem, da se počutijo pomembne. Ta občutek je mogoče doseči na različne načine: s prestižno službo, v ljubezni polni in podporni družini, s ključno vlogo v socialnem okolju. Če posameznik do tega občutka ne pride naravno skozi družino ali socialno okolje, lahko išče manj ortodoksna sredstva za doživljanje tega občutka. Vstop v ekstremistično skupino se zdi kot priložnost sodelovanja v nečem, kar je večje od posameznika. V nekaterih primerih lahko s svojim pripadanjem daje občutek pomembnosti. Spretnosti ali značilnosti, ki jih splošna družba ne vrednoti (nagnjenost k nasilju na primer), so lahko v ekstremistični skupini dobrodošle ali celo zaželene. V najbolj skrajnih primerih je radikalizirani posameznik morda celo pripravljen žrtvovati svoje življenje za skupno stvar in akcijo, ki bi v njegovih očeh dala velik pomen njegovi smrti, pomembnost, ki jo išče, a je v življenju ni mogel najti.

Martha Crenshaw (Crenshaw, 2011) analizira vzroke in procese radikalizacije z izpostavljanjem družbenih in političnih problemov. Proces nasilne radikalizacije razčleni v tri kategorije:

- Razmere: permissivni in motivacijski dejavniki - predpogoji, na primer revščina ali rasna neenakost ali občutek nasprotovanja državi.
- Strateški cilji skupine kot so povzročanje strahu (kratkoročno) ali spreminjanje političnega statusa quo (dolgoročno).
- Individualni dejavniki, povezani z motivacijo in sodelovanjem v skupinah, kot na primer psihološka vprašanja.

Model Crenshaw poudarja, da so problemi terorizma in boja proti terorizmu tesno povezani z drugimi temami, kot so suverenost, vzpostavljanje miru in politične zadeve:

"Prvi pogoj, ki se lahko šteje za neposreden vzrok terorizma, je obstoj konkretnih zamer znotraj prepoznavne podskupine v večji populaciji, kot je na primer od večine diskriminirana etnična manjšina. Za odpravo nastale situacije se vzpostavi socialno gibanje s težnjo, da se ali ponovno

pridobijo enake pravice ali pride do ločene države; terorizem je v tem primeru prostor skrajne frakcije tega širšega gibanja. V praksi se terorizem pogosto pojavlja v sledečih razmerah: v modernih državah je separatistični nacionalizem med Baski, Bretonci in prebivalci Quebeca motiviral terorizem. V kolonialnem obdobju so se nacionalistična gibanja običajno poslužila terorizma."

Model Crenshaw kaže, da zaznana krivica, ki izhaja iz pomanjkanja, povzroči jezo ali frustracijo kot gonilno silo za nastanek nasilnega ekstremizma. Navaja: "Teroristično nasilje podaja politično sporočilo". Zato:

"Drugi pogoj, ki ustvarja motivacijo za terorizem, je pomanjkanje priložnosti za politično udeležbo. Režimi, ki zavračajo dostop do oblasti in preganjajo nestrinjanje, povzročajo nezadovoljstvo. V tem primeru so zamere primarno politične, brez socialnih ali gospodarskih nagibov."

Kot predlaga Crenshawova, lahko terorizem predstavlja privlačno strategijo skupin, ki izpodbijajo državno oblast.

Če povzamemo, lahko iz najnovejše literature, ki je zelo pomembna za radikalizacijo v zaporih in s tem za strokovnjake in prostovoljce, ki delajo s skupinami zapornikov, potegnemo naslednje sklepe:

- Radikalizacija je proces. To pomeni, da se razvija v fazah. To se lahko zgodi zelo hitro, tudi v nekaj tednih, ali pa traja veliko dlje.
- Radikalizacija se pogosto začne z občutkom izoliranosti in marginalizacije.
- Eden od motivov za iskanje povezave z ekstremistično skupino je "iskanje pomembnosti".
- Nadalje jo lahko spodbuja občutek politične nepravilnosti.

Osebe v zaporih in prostovoljci lahko opazijo, da poteka proces radikalizacije z vidnimi spremembami v odnosu, videzu in vedenju.

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

2. Obravnava radikalizacije v zaporih

Obstaja skrb, da so zapori gojišče za radikalizirani nasilni ekstremizem in da se radikalizirane osebe ne bi mogle ponovno vključiti v družbo po izpustitvi iz zapora (Svet Evrope, 2016). Zapori se obravnavajo kot mesta, kjer lahko pride do radikalizacije zaradi ranljivosti zapornikov. Zaporniki so občutljivi na zunanji vpliv, ker pogosto nimajo družinske podpore, podporne socialne mreže, so pogosto marginalizirani v družbi in imajo lahko težave z identiteto in psihosocialnimi izzivi. Poleg tega lahko zaprto okolje še dodatno zaostri osebno krizo in iskanje smisla in identitete, kar je lahko povod za vključitev v ekstremizem. Teroristi lahko vidijo svoj zaporniški čas kot priložnost za nadaljevanje bitke in nadaljnjo sodelovanje v terorističnih dejavnostih. Hočejo sprostiti svojo jezo zaradi politike, s katero se identificirajo. Lahko zavrnejo sodelovanje z oblastmi, s čimer prispevajo k razvoju strategije in ideologije gibanja ter tudi mobilizirajo podpornike in sodelujejo v nasilnih akcijah.

V nasprotju z mnenjem nekaterih populistov, verska preobrazba (vključno v islam) kot taka ni problematična. Po drugi strani pa so prepolni zapori, tolpe, rasno segregirano okolje in negotovost v zaporih pomembni dejavniki, ki prispevajo k procesu radikalizacije in terorizma (Hamm, 2013).

Slabi socialno-ekonomski pogoji pogosto negativno vplivajo na ljudi in lahko spodbudijo kriminal. Kot je pojasnjeno zgoraj, ko določeni ranljivi posamezniki končajo v zaporu in se srečajo z že radikaliziranimi zaporniki, lahko namreč tudi sami postanejo ekstremisti (Beardsley, 2017).

Po podatkih Europol (Europol, 2017) ima s povečanjem aretacij in obsodb za kazniva dejanja, povezana s terorizmom, terorizem velik vpliv na zapore v Evropi. Največje številke prihajajo iz Francije, Španije, Združenega kraljestva in Belgije. Tudi situacija v Evropi je izredno raznolika: v nekaterih evropskih državah vprašanja radikalizacije ni ali skoraj ni prisotno, medtem ko se druge evropske države soočajo s pogostimi primeri radikalizacije.

3. Vloga zaposlenih v zaporih

Osebe v zaporih je lahko izpostavljeno tako posameznikom, ki so bili obsojeni zaradi terorističnih dejanj kot tudi takim, ki so bili obsojeni za druga kazniva dejanja in so v procesu radikalizacije v zaporu. Zato je njihova pozicija edinstvena iz vidika preprečevanja radikalizacije, identifikacije problema in ustreznega ukrepanja pri sumu procesa radikalizacije. Prav tako je zelo pomembno, da ne interpretirajo drugih signalov (na primer priključitev verski skupini) kot radikalizacijo, saj bi to lahko imelo nasproten učinek. V tem poglavju bomo pogledali, kakšno je trenutno stanje glede na pisne vire, kakšna so spoznanja raziskovalcev na terenu, in kakšni so rezultati nedavnega evropskega projekta TERRA, ki se je osredotočil na nabor praktičnih orodij, posebej zasnovanih za to poklicno skupino.

Pri pregledu literature in strokovnih mnenj o vlogi zaporov prevladuje splošno mnenje, da obstajajo priložnosti za boj proti radikalizaciji in terorizmu med zaprtimi skupinami in možnosti za njihovo mirno spremembo in preoblikovanje s podporo zaposlenih v zaporu. Vendar pa so za to potrebni osnovni pogoji. **V zdravem zapornem okolju so vsi zaporniki deležni spoštovanja. Treba je spodbujati zaupanje med zaporniki in osebjem ter dovoliti stik z družino in prijatelji** (Evropska komisija, 2018).

Prvič, menimo, da je preprečevanje radikalizacije v domeni zapora. Kar zadeva splošno preprečevanje radikalizacije, je ključnega pomena spodbujanje vzdušja odprtosti in transparentnosti. Prav tako je pomembno zagotavljanje podpore pri razvijanju pozitivne identitete zapornikov, na primer spodbujanje poklicnega razvoja skozi izobraževanje, ali finančnega razvoja s konkretno pomočjo pri soočanju z dolgovi. Na splošno je zaupanje med zaporniki in zaposlenimi v zaporu pomemben dejavnik, ki ustvarja vzdušje odprtosti. To ni lahka naloga, saj so zaporniki na splošno zelo jezni in razočarani glede družbe in sistema kot celote. Na splošno ne zaupajo drugim in včasih imajo (zlasti obsojeni teroristi) bogate izkušnje z obveščevalnimi službami. Močno se zavedajo varnostnih vprašanj. Za razmerje z zapornikom je zato zelo pomembno, da je sistem čim bolj pregleden. **V primeru kakršnega koli sporočila glede zapornika (telefonskih klicev, pisem, sestankov, razprav itd.) priporočamo, da to storite v njegovi prisotnosti, recimo da telefonski klic opravite v njegovi prisotnosti, dovolite, da prebere poslano pismo itd. S tem se izognete sumničavosti ter spodbujate preglednost in zaupanje.**

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Svetovanje psihologov, ki je pogosta ponujeno v evropskih zaporih, ustvarja priložnost za daljše odnose z intenzivnimi pogovori o pogledu na svet in skozenj se lahko seznanimo z načrti, ki jih imajo zaporniki. Tudi v tem kontekstu je vprašanje varnosti izredno pomembno in ga je potrebno vključiti v odnos od prvih stikov med psihologom in zapornikom. **Transparentnost je na tej točki ključnega pomena. Kadar zaporniki delijo informacije, ki predstavljajo akutno in konkretno grožnjo za družbo, lahko psiholog prelomi načelo poklicne zaupnosti. Zapornik mora to vedeti. V vseh drugih primerih je psiholog zavezan poklicni zaupnosti.** Seveda je to izjemno delikatno in občutljivo vprašanje, ter iz različnih razlogov tudi zelo zapleteno. Zahteva ravnanje z veliko integriteto, da bi se izognili nepotrebnemu rušenju razmerja med zapornikom in osebjem.

Organizirani verski in medverski programi v zaporih in prisotnost priznanih verskih voditeljev lahko dajejo trdno versko vodstvo in ponujajo možnosti za raziskovanje življenjskih vprašanj (Hamm, 2013). Vprašanja o identiteti in "prizadevanje za pomembnost" Kruglanskega (Kruglanski, 2014) lahko igrajo ključno vlogo v procesu radikalizacije. Religija lahko pomaga odgovoriti na temeljna vprašanja, prinaša strukturo in pomen, ter prispeva k procesu okrevanja. Poleg tega lahko daje zapornikom občutek skupnosti, ki je še posebej privlačen za posameznike, ki so iz kakršnega koli razloga družbeno izolirani.

Odsotnost uradnih verskih voditeljev bi po drugi strani lahko ponudila priložnosti radikaliziranim zapornikom, da vplivajo na pridružitve in rast skrajnih idej v mislih drugih zapornikov. **Organizirani verski in medverski programi ter ljudje, ki zagotovijo duhovno vodstvo zapornikom, lahko igrajo pomembno vlogo pri podpori pozitivnega razvoja in istočasno zmanjšajo priložnost širitve ekstremne ideologije med zaporniško populacijo iz strani neuradnih in včasih že radikaliziranih duhovnih voditeljev.**

Ljudje, ki služijo zaporno kazen, so statistično veliko bolj dojemljivi za vstop v novo religijo kot ljudje zunaj zapora, pri čemer je bila večina religijskih prehodov izvedena v islam. **Zelo pomembno je poudariti, da prehod v novo vero ali politično skupino med prestajanjem zaporne kazni ali takoj po njej ni razlog za zaskrbljenost.** Čas v zaporu je lahko v nekaterih primerih čas za spremembe. Morda pride do trenutka osebne krize in zaradi potrebe po fizični varnosti se zdi takemu posamezniku članstvo v skupini privlačno. Organizirana verska in duhovna vodstva v zaporu lahko pomagajo podpirati procese spreobrnitve na zdrav in pozitiven

način. **Zelo redki so primeri, ko se spreobrnitev v novo religijo spremeni v pripadnost ekstremistični skupini.**

Ponovna vključitev v družbo naj bi se začela že v zaporu, in dober pristop k reintegraciji je pomoč pri reševanju finančnih dolgov, stanovanjskih vprašanj itd. (Entenmanns et.al., 2015). Zaporniki so pogosto motivirani za sodelovanje, ko dobijo praktično in konkretno pomoč, v kateri prepoznajo neposredne koristi. Na ta način se lahko zaporniško osebje poveže z zaporniki na pozitiven način, ublaži tveganja negativnih vplivov in poudari svojo konstruktivno vlogo. **Čeprav se ta vidik dela osebja v zaporih morda ne zdi neposredno povezan s preprečevanjem radikalizacije, lahko na deradikalizacijo dejansko močno vpliva, spodbuja zaupanje, gradi temelje za pozitivno prihodnost, v kateri bo zapornik manj ranljiv za ekstremne vplive, in neposredno nasprotuje ekstremističnim zgodbam, ki zapornike prepričujejo, da je to njihov edini družbeni kontekst in da bodo sicer diskriminirani.**

Splošna naravnost zapora lahko torej znatno prispeva k preprečevanju radikalizacije. Obstajajo pa vseeno primeri, ko zaporniki postanejo pripadniki ekstremistični skupini. Zato bomo preučili vlogo, ki jo lahko zaporniško osebje igra pri prepoznavanju tega procesa.

Radikalizacija je proces spreminjanja, ki ga zaporniško osebje lahko prepozna. Zaposleni v zaporu se pogosto srečujejo s ciljno skupino, ki je ranljiva za radikalizacijo. To jih postavlja v položaj opazovalca, ki lahko prepozna spremembe. Vidne so v vedenju, videzu ali načinu, kako zaporniki govorijo in se družijo s svojo skupino. Osebje v zaporu se lahko pogovarja z zaporniki in jih vidi, kako se pogovarjajo z drugimi, sliši, kaj jim roji po glavi, in vidi njihova čustva, ko govorijo o svojem položaju ali o svetu okoli njih. Osebje ve, kdo so prijatelji zapornikov, in lahko vidijo, če pride do spremembe med njimi. V nekaterih primerih imajo zaporniki priložnost za izobraževanje, ki je za nekatere zapornike morda prva taka priložnost v življenju. Izobraževanje in srečevanje s političnimi pogledi drugih zapornikov lahko vpliva na to, kako posamezniki vidijo svet in sebe. Lahko se politično opredelijo ali sklenejo prijateljstva s podobno mislečimi in vse te spremembe so lahko vidne osebju v zaporih. V nadaljevanju bomo podrobneje opisali njihove kazalnike.

V primeru, da so zaposleni v zaporih v dvomih ali jih skrbi, da je proces radikalizacije za določenega zapornika že v teku, je bistveno, da delijo svoja opažanja z drugimi strokovnjaki, ki delajo na nasilnem ekstremizmu in radikalizaciji ali ki tesno sodelujejo z zadevnim zapornikom. Na ta način se lahko izvede multidisciplinarna ocena in pristop. Potencialni proces radikalizacije

se lahko ustavi ali preveri, s čimer se poveča varnost za potencialno radikalizirano osebo in morda celo za zaposlene v zaporu.

Navedene točke je potrebno upoštevati v posameznih primerih radikalizacije. Ob ocenitvi oz. nastopu dejavnikov, ki lahko vplivajo na širše prebivalstvo, smiselno vključimo tudi druge točke. Peter Neumann (2017) je identificiral sledeče teme, ko je pisal o zaporih:

➤ Zunanji vpliv

V večini zaporov so viri, ki pridejo od zunaj, nadzorovani. Obstaja pa nekaj primerov, ko so bili zaporniki izpostavljeni stiku z radikalno knjigo, videoposnetki ali spletnimi stranmi iz zunanjega vira. Pomembno je, da se osebje v takih primerih drži postopkov nadzora in razišče vse primere s podobnimi težavami. Pomembno je obvestiti službe pregona, da so zapor in zaporniki tarča radikalnih skupin.

➤ Notranji vpliv

Ko so v zaporu zaprti tudi znani teroristi, se dejavnik tveganja poveča. Taki zaporniki lahko v nekaterih primerih uživajo status heroja in uporabijo svoj vpliv v prepričevanje drugih zapornikov. V takšnem primeru je pomembno, da pazite na njihove družabne stike.

➤ Tolpe

Kultura tolpe ima v zaporniškem sistemu dolgo zgodovino in zdi se, da ji botruje več dejavnikov, vključno s potrebo po fizični skupinski zaščiti. Med razvojem tolpe in radikalnih skupin obstajajo vzporednice, saj obe zagotavljata svojim članom varnost in jasno identiteto, ki včasih manjka zapornikom.

Če zaposleni v zaporih opazijo katerega od teh dejavnikov, je pomembno, da jim posvetijo svojo pozornost in da se o njih razpravlja s strokovno mrežo osebja v zaporih, vključno s socialnimi delavci in verskimi predstavniki. Delo v multidisciplinarni skupini pomaga sestaviti različne vrste informacij v popolno sliko, kar zagotovi uravnoteženo mnenje o dogajanju.

Strokovnjaki lahko veliko prispevajo k stabilnemu in zdravemu okolju, kar zmanjšuje tveganje, da zaporniki v času prestajanja kazni postanejo ranljivi za radikalizacijo, in hkrati pripomorejo k boju proti radikalizacijskim procesom ter podprejo uspešno reintegracijo.

4. Kazalniki tveganja

Najprej je zelo pomembno poudariti, da ni nobenega kontrolnega seznama znakov, ki bi jasno in dokončno pokazal, da nekdo izvaja radikalizacijo ali je v nevarnosti, da postane radikaliziran. Vendar obstajajo nekateri znaki, ki lahko nakazujejo, da je v teku proces radikalizacije. Proces radikalizacije lahko poteka zelo hitro, recimo v nekaj tednih, lahko se postopoma razvija skozi leta, ali karkoli med obema skrajnostma. Nekateri ljudje lahko prikažejo vsa naštetna vedenja, drugi le nekateri od njih. Običajno ena sama sprememba ali vedenje še ni vzrok za zaskrbljenost.

Obstajajo dejavniki, ki delujejo iz ozadja in lahko povečajo tveganje radikalizacije. Poudariti želimo, da ti dejavniki iz ozadja ne usmerijo avtomatično nekoga v nevarno smer. Iskanje identitete, na primer, je v določeni starosti povsem običajno. Kljub temu je pomembno, da se zavedamo teh dejavnikov, saj bo zavedanje pripomoglo k bolj usmerjenemu pristopu.

Posamezniki, ki so lahko izpostavljeni vplivu ekstremističnih skupin, so lahko:

- v iskanju identitete. Ekstremistične skupine, ki dajejo jasna pravila o tem, kako se obnašati in oblačiti, in tudi kakšno glasbo poslušati, so lahko zelo privlačne za nekoga, ki išče svojo pot pripadnosti.
- Vzgajani v okolju, kjer je nasilje sprejemljivo sredstvo za reševanje problemov ali prikaz moči.
- Povezani z nekom v skrajni skupini. Če je znano, da so bratje, starši, bližnji prijatelji ali sošolci člani radikalizirane skupine, bo vpliv na posameznika močnejši. Zavedajte se, da je taka oseba izpostavljena večjemu tveganju za radikalizacijo.
- Žrtev diskriminacije. Če je nekdo doživel rasizem ali videl, da je bila druga etnična, verska ali politična skupina obravnavana prednostno, se lahko počuti užaljeno.
- Imajo močna politična stališča in občutke mednarodne nepravčnosti.

Poleg tega lahko posamezni dejavniki spodbudijo proces radikalizacije. Prvi korak na poti do radikalizacije je pogosto posledica občutkov frustracije. Ljudje se počutijo ujeti v svoji situaciji in skušajo najti način za boljše življenje. To pomeni, da se odmaknejo od večine, in poiščejo skupine, ki jim dajejo občutek, da lahko rešijo njihove težave. Odprti so za ekstremistične ideje, in lahko:

- Občutijo, da zaradi rasizma ali drugih oblik diskriminacije niso dosegli ciljev ali uspehov, ki so si jih želeli.
- Pokažejo izgubo občutka legitimnosti do oblasti (policija, vlada itd.).
- Pokažejo močna občutja glede skupinske identifikacije in razvijajo občutek za tekmovanje med skupinami, ki so usmerjene v »nas« nasproti »njim«.
- Postanejo posebej dovzetni za ideje ljudi ali skupin, ki delijo svoje negativne izkušnje širše družbe. Še posebej privlačni jim bodo tisti, ki prepoznajo občutek prikrajšanosti in govorijo o boju proti njej – z njimi se lahko razvijajo nova prijateljstva.

Poiščite skupino, ki zagotavlja zelo jasno identiteto, ki se včasih pokaže skozi spremembo oblačenja, frizure, tetovaže itd.

V anketi, izvedeni med osebjem v zaporih v okviru projekta FAIR (2018), so omenjeni naslednji znaki radikalizacije: intenzivno pisanje o ekstremističnih ideologijah (97), intenzivno branje o ekstremističnih ideologijah (93), oblikovanje/pridružitve skupini (82), izražanje pogleda na svet (66), nove tetovaže, ki odslikujejo ideologijo (61), agresija (55), intenzivnejše molitvene prakse (52), stigmatiziranje drugih zapornikov (52), sprememba prehrane (38), povečevano komuniciranje prek pošte (34), prekinitev stikov z družino (32), glasba (28), uporaba drog (12). Naslednje vprašanje o stigmatizacijskem učinku teh kazalnikov kaže, da osebje v zaporih ni prepričano, da drži, poudarjajo pa, da je ključna pravilna interpretacija kazalnikov (glej Prilogo 1).

Priporočila za strokovnjake in prostovoljce, ki delajo z ljudmi v zaporih:

- Pokažite zanimanje za hobije in talente posameznika. Športni, umetniški ali glasbeni talenti lahko spodbudijo pozitivno identiteto in potencialno vključitev v družbeno skupino. Bodite pozorni na tiste, ki imajo družabne ali družinske povezave z ekstremistično skupino. Kadar je mogoče, se z njimi pogovorite o družinskem ali socialnem položaju. O tem se pogovarjajte tudi z drugimi strokovnjaki.
- Proaktivno se odzovite na vsa poročila o rasizmu ali diskriminaciji. Tudi v tem primeru se pogovorite o takih primerih z drugim osebjem.
- V primerih, ko je prišlo do diskriminacije, pojasnite osebi, da so na voljo legitimna sredstva za odpravo posledic, in zagotovite, da se ta sredstva uporabijo. Ljudje, ki so doživeli diskriminacijo, včasih težijo k občutku, da so bila do njih izražena negativna čustva

namenjena celi družbeni skupini, ki ji pripadajo. Poudarite, da je diskriminacija, ki so jo doživeli, enkratno, posamezno dejanje.

- Pogovarjajte se z osebo kolikor je le mogoče. Obravnavani procesi so predvsem psihološki, niso še udeleženi in v takem trenutku je podpora lahko ključna za ustavitev procesa radikalizacije.
- Povezava z vzornikom je za osebo na robu radikalizacije lahko zelo pozitiven korak, če je to v dani situaciji primerno. S tem se lahko zatrese ideja, da je pomanjkanje uspeha mogoče pripisati diskriminaciji.
- Izzovite občutek »mi« proti »njim«. Vedno se osredotočite na skupne točke, ki jih imajo skupine. Poudarite pozitivne vidike skupine, ki jo posameznik doživlja kot diskriminirajočo. Podprite kritično razmišljanje, zlasti o ekstremističnih skupinah, s katerimi lahko posameznik pride v stik.

5. Uporaba kazalnikov tveganja in orodij za oceno tveganja nasilnega ekstremizma

Kazalniki tveganja se pogosto uporabljajo v okviru orodij za oceno tveganja na področju ekstremizma. V nekaterih evropskih državah članicah jih uprave v zaporih uporabljajo kot sredstvo nadzora za namene obveščanja in preprečevanja terorizma. Kazalniki tveganja se lahko uporabijo za preprečevanje in boj proti radikalizaciji in / ali pri preprečevanju in boju proti terorizmu. Njihova uporaba pa sama po sebi ni brez tveganja, saj lahko zloraba povzroči stigmatizacijo, če se med ocenjevanjem ne upošteva določenih načel.¹

Kot smo že večkrat poudarili, verske spreobrnitve ali pripadnosti nikoli ne bi smeli obravnavati kot zaskrbljujoče. Ravno nasprotno, verska angažiranost bi lahko bila tudi znak osebne duhovne moči in rehabilitacije. Kot poudarja RAN: "Označevanje »nasilnih ekstremistov« ali »teroristov« morda ni ustrezno glede na različne profile v skupini. Tak primer je izziv pri preganjanju in pridržanju tujih borcev. Zato je pomembno, da se ocenjevanja ponavljajo v rednih časovnih presledkih ali ko pride do sprememb, s čimer se ponazori možno zmanjšanje

¹ CoE Guidelines 2016 in splošni vodič RAN

stopnje tveganja, ki bi ga lahko posamezen storilec pokazal kot naslednjo stopnjo opustitve vedenja."²

Za namene preiskave bi morali policisti in osebje v zaporih kazalnike brati in analizirati le z močnimi kognitivnimi orodji in s poznavanjem nasilnih procesov ekstremizma, angažiranja in deradikalizacije.

Poleg tega se zdi, da v mnogih državah obvezni in zajamčeni ad hoc tečaji za osebje v zaporih niso strukturirani in organizirani kot del kazenskega sistema. Prav tako se zavedamo naporov nekaterih evropskih projektov za oblikovanje skupnega orodja za oceno tveganja. Videti je, da so vsi naporji obtičali zaradi težav pri izmenjavi občutljivih podatkov izven nacionalnih okvirov. Še bolj protislovno je, da včasih različne agencije znotraj iste države uporabljajo različna orodja za oceno tveganja.

Priporočila:

- FAIR priporoča sprejetje vodilnega načela RAN: "Konvencije o človekovih pravicah morajo biti spoštovane"³ pri izvajanju pogojne in zaporne kazni, da bi preprečili kontraproduktivne učinke na zapornike, in izjavo RAN: "natančna ocena mora upoštevati obseg motivov in okoliščine, ki prispevajo k radikalizaciji"⁴.
- Brez posebnega usposabljanja lahko možni škodljivi vidiki, navedeni zgoraj, ovirajo natančno oceno tveganja. Vse osebje, ki pride v stik z zaporniki, je treba usposabljati s posebnimi tečaji. Uspešna uporaba teh orodij zahteva potrditev znanega iz strani multidisciplinarnih ekip.
- Kazalnik tveganja in orodja za ocenjevanje zapornikov, ki so obsojeni ali obtoženi terorizma, morajo upoštevati, ali posamezniki kažejo znake deradikalizacije/opustitve vedenja.

² Dealing with radicalisation in a prison and probation context. RAN P&P – practitioners working paper

³ Dealing with radicalisation in a prison and probation context. RAN P&P – delovno gradivo

⁴ Gradivo iz konference - European Commission-DG Justice "Radicalisation in prisons", 27/02/2018, Brussels.

6. Radikalizirani zaporniki

Frustriran in marginaliziran zapornik, ki išče načine za odpravo občutka nepravilne obravnave v družbi, lahko pride v stik s skupinami, ki aktivno iščejo nove člane. Na tej točki povpraševanje ustreza potrebi: skupina zagotavlja sredstva za soočanje z zaznano nepravilnostjo družbe. To je zelo pomembna točka v procesu radikalizacije. Ko se posameznik vključi v skupino, se je veliko težje vrniti nazaj. Na tej točki se lahko pokaže več kazalnikov.

Možni kazalniki:

- Sprememba videza. Ko je skupina formirana, novinec podpre skupino z vidnimi spremembami. To lahko vključuje določen slog oblačenja, rast brade ali britje glave, uporabo zastav ali nalepk, ali tetovaže, ki nakazujejo članstvo v skupini. Te spremembe so lahko vidne tudi v zapornem sistemu, čeprav v nekaterih zaporih zaporniki nosijo uniforme. Običajna je tudi uporaba za skupino značilnega besednjaka, na primer poimenovanje nekaterih etničnih ali verskih skupin.
- Sprememba identitete, tudi imena.
- Sprememba vedenja. Pri poskusu afirmacije članstva v skupini so lahko opazne spremembe v obnašanju, na primer spreminjanje prehrane. Člani lahko močno izražajo ideološko podporo skupini, in celo izzivajo nečlane, ki ne upoštevajo predlaganega vedenja skupine.
- Sprememba dnevne rutine: zavračanje sodelovanja pri vsakodnevni dejavnosti (delo, šola, šport), težnja k izolaciji, zavračanje prhanja, hrane, uporabe zaporniških oblačil, delitvi celice in skupnih prostorov z nemuslimanskimi zaporniki.
- Poskusi prepričevanja drugih zapornikov, da sledijo ekstremni interpretaciji "političnih" ideologij.
- Sprememba v skupini prijateljev. Posamezniki, ki so se vključili v ekstremistično skupino, se umikajo od družbenih in priložnostnih dejavnosti, ki so se jih prej udeleževali, in se vse bolj vključujejo v dejavnosti nove skupine. To lahko vključuje oblikovanje nove skupine prijateljev.
- Zelo jasni so pri opredelitvi svoje skupine v primerjavi z drugimi. Včasih govorijo ali se obnašajo ogrožajoče v zvezi z drugo skupino. Uveljavljajo skupinska pravila za druge, in sodelujejo na zaprtih sestankih.

- Spremembe v obnašanju do drugih ljudi, ki so lahko na primer vidne v razmerju z osebjem v zaporu, odkritosti o političnih ciljih ali, nasprotno, zaprtosti za dialog, in vedenju do osebja v zaporu, ki je nasprotnega spola.
- Odkritosti o političnem dogajanju: izražanje zadovoljstva ob nesrečah v zahodnih državah ali med terorističnimi napadi, kritike proti zahodnemu posredovanju v muslimanskih državah, proti vladam in demokratičnim sistemom, ali drugim veram.
- Spremembe verske prakse: večja ali zmanjšana prisotnost pri verskih obredih in molitvi, želja po izolaciji med obredom/molitvijo ali nasprotno, prevzemanje vloge vodje v molitveni skupini, sprejem ali zavrnitev imama. Neformalni verski voditelji lahko tudi oblikujejo manjše skupine.
- Spreminjanje odnosa do molitve: ali zapornik poskuša vsiliti molitev drugim zapornikom, izraža diskriminacijo do zmernih muslimanov.
- Kazalniki pri opremljanju celice, prisotnost molitvenih odej, člankov, fotografij, pisanja na stenah, zavrnitve televizije v celici.
- V kasnejših fazah radikalizacije lahko zapornik izgleda manj vpadljivo in se poskuša vklopiti med druge zapornike, da bi se kot neopažen izognil kazenskemu pregonu. Obsojeni teroristi imajo veliko izkušenj z obveščevalnimi službami in njihovim načinom delovanja, zato želijo skriti svoje misli in dejanja. Kažejo lahko izredno prilagojeno vedenje, zaradi česar jih je zaporniškemu osebju zelo težko prepoznati kot ekstremiste.

Priporočila za strokovnjake in prostovoljce, ki delajo z zaporniki:

- Dvig zavedanja med celotno populacijo zapornikov o taktikah rekrutiranja novih članov v ekstremistične skupine, zlasti o uporabi šokantnih in pristranskih pripovedi. To je samo ena stran zgodbe in pri tem je pomembno kritično razmišljanje.
- V primeru, da se identificira nekoga, ki radikalizira, se mora skupina psihologov, psihiatrov, mentorjev, imama, včasih zdravstvene službe in vodstva ali drugih, kot je recimo izobraževalno osebje, združiti v komunikaciji in priti do ocene situacije in interpretirati identificirane signale. Kaj je že jasno in kakšne informacije še vedno manjkajo?

- Če menite, da rekruti ciljajo na posameznika, bi osebe morale sodelovati pri oceni stanja in razviti intervencijski načrt.
- Poskusite preprečiti večjo izolacijo posameznika. Ohranite komunikacijo v največji možni meri. Pogovorite se o pogledih na svet, osredotočite se na njihove zdrave strani in se jim približajte kot enakovrednim.
- Poskusite zgraditi daljše in trajnejše odnose; položaj psihologov in verskih predstavnikov je še posebej primeren za to. Ob rednih, zaupnih pogovorih o pogledih na svet v daljšem časovnem obdobju lahko zmanjša ekstremistične ideje in spodbuja bolj odprto perspektivo.
- Verski predstavnik lahko pomaga pri verski vzgoji z alternativnimi rešitvami, ki izzovejo ekstremistične ideje.
- Ponudite prilagojen intervencijski načrt, ki v načrt zdravljenja vključuje socialni sistem in je osredotočen na nova znanja o tem, kako zaprositi za pomoč in kako pokazati ranljivo stran. Terapija lahko pomaga pri razvijanju osebne in državljanske identitete, soočanju z agresivnostjo ter zagotavlja zdravljenje in praktično podporo.
- Rehabilitacijski programi lahko z zagotavljanjem alternativ obravnavajo in preprečijo radikalizacijo v zaporih. Programi rehabilitacije se lahko začnejo v različnih fazah prestajanja zaporne kazni in posameznikom ponudijo izhod iz terorističnih mrež, ki jih je brez podpore sicer težko zapustiti.
- Mentorska socialna podpora in vzdrževanje vezi z družino in prijatelji lahko pomagajo premostiti prehod iz zapora in omogočijo integracijo z družbo.
- Priporočljivo je, da se zaposleni v zaporih udeležijo usposabljanja o kazalnikih radikalizacije in njihovi uporabi.

7. Rekrutiranje v zaporu

Rekruti so lahko zelo aktivni v zaporih. Obsojeni teroristi in radikalizirani posamezniki lahko vidijo svoj čas v zaporih kot priložnost za nadaljevanje bitke in ostanejo vključeni v teroristične dejavnosti, na primer rekrutiranje v njihove ekstremistične skupine in ideologije (Jeswal, 2013). Izkušeni v pomoči tujim borcem pri potovanju v konfliktno cone in podprti z mednarodno mrežo so v popolnem položaju, da te izkušnje delijo z ranljivimi zaporniki. Rekruti pogosto dobro poznajo tiste, ki so ranljivi, čemur lahko botruje njihov položaj, ki ga imajo v zaporu, saj so

najranljivejši pogosto izolirani in najnižje na lestvici. Rekruti so usposobljeni za gradnjo odnosov s posamezniki. Ponujajo človeške in osebne stike, pogosto nudijo pomoč in podporo, pogosto delujejo kot neke vrste mentor ali očetovska figura. Čas, ki ga preživijo z ranljivimi zaporniki in pogovori z njimi lahko izgledajo kot neškodljiva krinka za spreobračanje v svojo ideologijo. Pogosto lahko delujejo na zelo subtilen način, ki ga je osebju v zaporu zelo težko prepoznati.

V nekaterih primerih je lahko populacija v zaporu zelo hierarhična. Proti temu se je težko boriti, so pa v takih primerih zaporniki na najnižjih ravneh hierarhije še dodatno izolirani in ranljivi. Treba se je zavedati, da so taki zaporniki lahko še posebej občutljivi za ekstremistična sporočila in so s tem neposredna tarča rekrutov.

Rekruti ekstremističnih skupin so prav tako znani po rekrutiranju z ekstremističnim gradivom, zlasti knjigami in drugimi materiali.

Občasno prodre informacija, da so teroristi ustvarili celice v zaporih. To lahko zelo oteži odkrivanje teroristične dejavnosti, se pa lahko vidi v spremembah prijateljev ali v skupinski dinamiki. Vse take spremembe je treba šteti za potencialno pomembne.

Zaključek

Priročnik je namenjen osebju, ki dela v zaporih v evropskih državah v kontekstu preprečevanja radikalizacije in nasilnega ekstremizma. Priročnik navaja nekaj smernic glede kazalnikov radikalizacije, kako jih identificiramo in kaj nam povedo.

Zavedamo se, da je razvoj takega priročnika za toliko različnih držav ambiciozen cilj. Zaporniški režimi se med evropskimi državami razlikujejo, prav tako se razlikujejo zakoni in predpisi, in tudi vprašanje radikalizacije in terorizma ni v vseh državah enako velik problem.

Zato države predstavljajo različno raven zavedanja o problematiki in različne ravni izkušenj med osebjem v zaporih. Posledično se potrebe uslužbencev v zaporih med državami razlikujejo - kljub tem razlikam je ocena potreb, ki je bila izvedena v partnerskih državah projekta, jasno pokazala skupno potrebo po nadaljnjih informacijah in usposabljanju.

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Priročnik ponuja informacije o modelih radikalizacije, ki pomagajo razumeti proces radikalizacije, opisuje možne kazalnike tveganja in daje prve smernice o tem, kako ravnati. Pomembno je poudariti, da je treba kazalnike uporabljati previdno in v sodelovanju z različnimi uslužbenci v zaporu.

Vse kaže, da osebje v zaporih in prostovoljci igrajo ključno vlogo pri preprečevanju, opozarjanju in obravnavi radikalizacije med zaporniki. S tem mislimo vse osebje, ki pride poklicno v stik z zaporniki, vključno s pazniki, psihologi, psihiatri, medicinskim osebjem, verskimi predstavniki, mentorji in izobraževalci. Zato je ključnega pomena, da je ta pomembna strokovna skupina v celoti seznanjena z najnovejšimi izkušnjami glede trendov radikalizacije in ima poln dostop do informacij in do vloge, ki jo lahko prevzame.

Končno lahko navedemo nekaj jasnih Da-jev in Ne-jev za osebje zopora in prostovoljce.

Ne:

- Ne predpostavljajte, da je spreobrnitev v islam ali katerokoli drugo religijo vzrok za preplah. To lahko resno vpliva na začetek ali pospešitev procesa radikalizacije.
- Ne padite v past predsodkov ali diskriminacije.
- Ne vključite se v konfrontacije. Namesto tega poskusite začeti pogovor.
- Ne zapostavite kazalnikov, ko bodo potrjeni, ampak tudi
- teh kazalnikov tveganja ne uporabite kot kontrolni seznam, ker ni namenjen temu.

Da:

- Zavedajte se, da se lahko radikalizacija pojavi tudi v vašem zaporu.
- Zavedajte se, da so spremembe v videzu, odnosu in obnašanju lahko posledica radikalizacije.
- Preverite materiale, ki v zapor prihajajo po pošti, in zagotovite, da zaporniki nimajo dostopa do ekstremističnega gradiva od zunaj.
- Uporabite multidisciplinarni pristop.

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

- Bodite redno seznanjeni z novostmi glede videza, odnosa in vedenja, ki lahko signalizirajo radikalizacijo. To se lahko razlikuje od države do države in celo od regije do regije.
- Pri zapornikih čimprej po začetku prestajanja kazni uporabite rehabilitacijske programe, če so na voljo.
- Bodite transparentni.
- Aktivno si prizadevajte za izgradnjo zaupanja.

Priročnik o kazalnikih tveganja radikalizacije v zaporih se razvija v okviru projekta FAIR. Osnovan je kot podpora osebju v zaporih pri ozaveščanju o vprašanju radikalizacije z namenom prepoznavanja signalov radikalizacije, preprečevanja nadaljnje radikalizacije in razvoja politike in ukrepov, ki lahko prispevajo k preprečevanju radikalizacije v zaporih.

Priloga 1

Rezultati raziskave o preprečevanju radikalizacije in deradikalizaciji, ki je bila izvedena med osebjem zaporov na Finskem, Portugalskem, v Sloveniji, na Madžarskem, v Litvi, na Nizozemskem, v Romuniji in v Italiji (vprašanja 30 in 31).

Vprašanje 30

Kakšni so po vašem mnenju znaki/kazalniki (potencialne) radikalizacije? Lahko odgovorite z več odgovori.

Država	Znaki radikalizacije
Finska	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 34 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 54 - Glasba 19 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 28 - Izražanje pogleda na svet 54 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 53 - Agresija 28 - Sprememba prehrane 26 - Oblikovanje/pridružitve skupini 51 - Povečano komuniciranje prek pošte 26 - Prekinitev stikov z družino 14 - (Novi) tatu(ji), ki odlikujejo ideologijo 43 - Uporaba drog 3 - Intenzivnejše molitvene prakse 30 <p>Drugo: pisanje na stene celice, slavljenje terorističnih napadov, slike, povezane z ideologijo, ki so jih našli v zaporniški celici, in individualni faktorji.</p>
Portugalska	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 12 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 12 - Glasba 4 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 7 - Izražanje pogleda na svet 4 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 11 - Agresija 6 - Sprememba prehrane 4 - Oblikovanje/pridružitve skupini 9 - Povečano komuniciranje prek pošte 0 - Prekinitev stikov z družino 9

	<ul style="list-style-type: none"> - (Novi) tatu(ji), ki odlikujejo ideologijo 9 - Uporaba drog 2 - Intenzivnejše molitvene prakse 4
Slovenija	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 7 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 9 - Glasba 1 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 7 - Izražanje pogleda na svet 0 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 9 - Agresija 5 - Sprememba prehrane 0 - Oblikovanje/pridružitve skupini 8 - Povečano komuniciranje prek pošte 0 - Prekinitev stikov z družino 1 - (Novi) tatu(ji), ki odlikujejo ideologijo 1 - Uporaba drog 1 - Intenzivnejše molitvene prakse 1
Madžarska	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 6 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 4 - Glasba 2 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 5 - Izražanje pogleda na svet 8 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 5 - Agresija 2 - Sprememba prehrane 1 - Oblikovanje/pridružitve skupini 5 - Povečano komuniciranje prek pošte 2 - Prekinitev stikov z družino 2 - (Novi) tatu(ji), ki odlikujejo ideologijo 0 - Uporaba drog 4 - Intenzivnejše molitvene prakse 4
Litva	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 2 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 6 - Glasba 1 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 2 - Izražanje pogleda na svet 0 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 5 - Agresija 7 - Sprememba prehrane 3 - Oblikovanje/pridružitve skupini 4 - Povečano komuniciranje prek pošte 0 - Prekinitev stikov z družino 1 - (Novi) tatu(ji), ki odlikujejo ideologijo 4

	<ul style="list-style-type: none"> - Uporaba drog 0 - Intenzivnejše molitvene prakse 3
Nizozemska	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 1 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 1 - Glasba 1 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 1 - Izražanje pogleda na svet 1 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 1 - Agresija 1 - Sprememba prehrane 1 - Oblikovanje/pridružitve skupini 1 - Povečano komuniciranje prek pošte 1 - Prekinitev stikov z družino 1 - (Novi) tatu(ji), ki odslužejo ideologijo 0 - Uporaba drog 1 - Intenzivnejše molitvene prakse 1
Romunija	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 4 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 11 - Glasba 0 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 2 - Izražanje pogleda na svet 6 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 9 - Agresija 6 - Sprememba prehrane 3 - Oblikovanje/pridružitve skupini 4 - Povečano komuniciranje prek pošte 5 - Prekinitev stikov z družino 4 - (Novi) tatu(ji), ki odslužejo ideologijo 4 - Uporaba drog 1 - Intenzivnejše molitvene prakse 9
Italija	<ul style="list-style-type: none"> - Samoizolacija 2 - (Intenzivno) pisanje o ekstremističnih ideologijah 0 - Glasba 0 - Stigmatiziranje drugih zapornikov 0 - Izražanje pogleda na svet 0 - (Intenzivno) branje o ekstremističnih ideologijah 1 - Agresija 2 - Sprememba prehrane 0 - Oblikovanje/pridružitve skupini 0 - Povečano komuniciranje prek pošte 0 - Prekinitev stikov z družino 1 - (Novi) tatu(ji), ki odslužejo ideologijo 0 - Uporaba drog 0

	- Intenzivnejše molitvene prakse 1 Drugo: Večina anketirancev iz Italije ni odgovorila na to vprašanje, saj ne poznajo fenomena radikalizacije ali znakov radikalizacije. Od 13 anketirancev so na vprašanje odgovorili 4.
Malta	Informacije niso na voljo.

Najpogostejši znaki radikalizacije

Intenzivno pisanje o ekstremističnih ideologijah	97
Intenzivno branje o ekstremističnih ideologijah	94
Oblikovanje/pridružitve skupini	82
Izražanje pogleda na svet	73
Samoizolacija	68
Novi tatuiji, ki odslikujejo ideologijo	61
Agresija	57
Intenzivnejše molitvene prakse	53
Stigmatiziranje drugih zapornikov	52
Sprememba prehrane	38
Povečano komuniciranje prek pošte	34
Prekinitev stikov z družino	33
Glasba	28
Uporaba drog	12

To so znaki radikalizacije iz rezultatov raziskave v projektu FAIR.

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

Vprašanje 31

Ali uporaba zgoraj navedenih kazalnikov povzroči stigmatizacijo?

Finska

22 vprašanih od skupno 54 meni, da navedeni kazalniki pomenijo stigmatizacijo, 32 vprašanih pa, da ne.

Portugalska

8 od 14 vprašanih meni, da navedeni kazalniki pomenijo stigmatizacijo, 6 vprašanih pa, da ne.

Slovenija

6 out of 10 think that determining people according to the above mentioned indicators does not mean stigmatization, but they consider that they are already stigmatizing with such labelling.

6 od 10 vprašanih meni, da določanje oseb po zgoraj navedenih kazalnikih še ne pomeni stigmatizacije, 4 pa menijo, da jih s takim označevanjem že stigmatiziramo.

Italija

Vsi vprašani menijo, da je nujno pravilno interpretirati kazalnike, da zaporniki ne bodo stigmatizirani.

Nizozemska

Vprašani menijo, da zgoraj navedeni kazalniki pomenijo stigmatizacijo.

Romunija

3 od 12 vprašanih menijo, navedeni kazalniki pomenijo stigmatizacijo, 9 vprašanih pa, da ne.

Malta

Informacije niso na voljo.

Madžarska

Informacije niso na voljo.

Litva

Informacije niso na voljo.

Viri

Approaches to Violent Extremist Offenders and Countering Radicalisation in Prisons and Probations. (2016) The RAN Centre of Excellence. University of Cambridge, Centre of Islamic Studies and Prison Research Centre.

Beardsley, E (2017): Inside French Prisons, A Struggle To Combat Radicalisation. Parallels. <https://www.npr.org/sections/parallels/2017/06/25/534122917/inside-french-prisons-a-struggle-to-combat-radicalization>.

Bianchi, S (2018): Analysis of the prison strikes in France: Understanding violence escalations in prison beyond radicalisation. Agenfor International. <https://www.agenformedia.com/publications/2018/03/understanding-violent-escalations-prison-beyond-radicalisation>.

Bianchi, S. (2018): Radicalisation: No Prevention Without Juridicalisation. Agenfor International.

Conference on Radicalisation in Prisons Event Report (2018). European Commission and the Bulgarian Presidency of the Council of the European Union.

Conference Paper Radicalisation in Prisons (2018). European Commission DG Justice RAN Centre of Excellence.

Crenshaw, M (2011): Explaining Terrorism: Causes, Processes and Consequences. Routledge.

Criminal Detention and Alternatives: Fundamental Rights Aspects in EU Cross-border Transfers (2016). European Union Agency for Fundamental Rights.

Entenmanns, E. Heide, L. Weggemans, D. and Dorsey, J (2015): Rehabilitation for Foreign Fighters? Relevance, Challenges and Opportunities for the Criminal Justice Sector. ICCT. <https://www.icct.nl/wp-content/uploads/2016/01/ICCT-Entenmann-Heide-Weggemans-Dorsey-Rehabilitation-for-Foreign-Fighters-December2015.pdf>.

EU Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2017 Europol

Guidelines for Prison and Probation Services Regarding Radicalisation and Violent Extremism (2016). Council of Europe.

<https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/guidelines-to-prevent-radicalisation-and-violent-extremism-in-prisons>.

Hamm, M.S., (2013). *The Spectacular Few: Prisoner Radicalisation and the Evolving Terrorist Threat*. New York University Press.

Handbook for Prison and Probation Service Regarding Radicalisation and Violent Extremism (2016). Council of Europe

Jeswal, R. (2013): *Treatment of Offenders with Focus on Terrorist in Prisons*. Sheffield Hallam University.

Kruglanski, A. W., Chen, X., Dechesne, M., Fishman, S., & Orehek, E. (2009). Fully committed: Suicide bombers' motivation and the quest for personal significance. *Political Psychology*, 30(3), 331-357.

Kruglanski, A.W., Gelfand, M.J., Bélanger, J.J., Sheveland, A., Hetiarachchi, M., & Gunaratna, R. (2014). The Psychology of Radicalization and Deradicalization: How significance quest impact violent extremism. *Political Psychology*, 35(S1), 69-93.

Moghaddam, F.M. (2005). The Staircase to Terrorism: A psychological exploration. *American Psychologist*, 60(2), 161.

Neumann, R., (2017): *Countering Violent Extremism and Radicalisation that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good practices from the OSCE Region*. International Centre for the Study of Radicalisation (ICSR). King's College London.

Prisons and Terrorism (2010): Radicalisation and De-Radicalisation in 15 Countries. The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence.

BORIMO SE PROTI RADIKALIZACIJI ZAPORNIKOV

Številka projekta: 763538 — FAIR — JUST-AG-2016/JUST-AG-2016-03

RAN Radicalisation Research Gap Analysis (2016) (https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/docs/pages/201612_radicalisation_research_gap_analysis_en.pdf)

TERRA Toolkit, Community approach to Radicalisation, European Network based prevention and learning program. (2014) Impact, partner in Arq. www.terratoolkit.eu

